

Załącznik do Uchwały
Nr XXVI/136/2012
Rady Gminy w Grudziądzu
z dnia 27.11.2012 r.

***Plan odnowy miejscowości
Marusza
na lata 2012 - 2019***

Październik 2012 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI	4
1. POŁOŻENIE MIEJSCOWOŚCI.....	4
2. PRZYNALEŻNOŚĆ ADMINISTRACYJNA	4
2.1. Mapa Polski z podziałem na województwa	4
2.2. Mapa Województwa Kujawsko-Pomorskiego z podziałem na powiaty.....	5
2.3. Mapa Powiatu Grudziądzkiego z podziałem na gminy	5
2.4. Mapa Gminy Grudziądz z podziałem na sołectwa	6
3. POWIERZCHNIA SOŁECTWA MARUSZA.....	7
4. LICZBA LUDNOŚCI	9
5. HISTORIA MIEJSCOWOŚCI MARUSZA	11
6. STRUKTURA PRZESTRZENNA MIEJSCOWOŚCI MARUSZA.....	14
II INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI.....	16
1. ZASOBY PRZYRODNICZE	16
2. DZIEDZICTWO KULTUROWE	21
2.1. Obiekty o wartościach historycznych	21
2.2. Obiekty architektury i budownictwa w ewidencji konserwatorskiej	22
2.3. Stanowiska archeologiczne.....	23
3. OBIEKTY I TERENY.....	23
4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	25
5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	26
6. GOSPODARKA I ROLNICTWO.....	28
6.1. Gospodarka	28
6.2. Rolnictwo.....	30
6.3. Klasyfikacja gleb	31
6.4. Struktura użytków.....	34
7. KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI.....	34
III OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI	35
IV OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIEĆ NA LATA 2012-2019.....	36
V OPIS I CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU DLA ZASPOKOJENIA POTRZEB MIESZKAŃCÓW, SPRZYJAJĄCYCH NAWIĄZYWANIU KONTAKTÓW SPOŁECZNYCH, ZE WZGLĘDU NA ICH POŁOŻENIE ORAZ CECHY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE	38
VI PODSUMOWANIE.....	39

WSTĘP

Podstawą rozwoju miejscowości Marusza jest wypracowanie dokumentu pn. „*Plan Odnowy Miejscowości Marusza*” oraz kierunki jego rozwoju na kolejne lata 2012-2019 wraz z celami, kierunkami i zadaniami inwestycyjnymi.

Wypracowanie takiego planu jest możliwe tylko w wyniku aktywnego współdziałania mieszkańców, którzy najlepiej potrafią określić potrzeby swojej społeczności. Stąd niniejszy „*Plan*” jest efektem otwartej dyskusji mieszkańców, prowadzonej w formie spotkań, zebrań i warsztatów, w trakcie których mieszkańcy sołectwa decydowali o przyszłości i kierunkach rozwoju swojej wsi.

Opracowanie, a następnie wdrożenie planu odnowy wiąże się z określonymi korzyściami dla społeczności lokalnej polegającej na:

- odbudowie i wzmocnieniu tożsamości kulturowej oraz aktywizacji mieszkańców poprzez programy edukacyjno-kulturalne, kierowane do różnych grup mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzieży, seniorów, kobiet;
- wzroście atrakcyjności życia społeczno-kulturowego na wsi;
- wdrażaniu pozytywnych zmian akceptowanych przez mieszkańców;
- aktywacji społeczności lokalnej – wzroście tożsamości z miejscem zamieszkania i stopnia integracji mieszkańców wokół działania na rzecz środowiska – miejscowości.

I. Charakterystyka miejscowości

1. Położenie miejscowości

Miejscowość Marusza – dawniej część wsi Skarszewy – obecnie stanowi samodzielne sołectwo. Położona jest w Basenie Grudziądzkim, w strefie przykrawędziowej, nad rzeką Maruszą, w odległości 5 km od jej ujścia do jeziora Rudnickiego, około 8 km na południowy wschód od Grudziądza, przy drodze wojewódzkiej nr 534 relacji Grudziądz – Rypin. Od północy graniczy z Węgrowem, od zachodu z Kobylanką, od wschodu z gminą Gruta, a od południowego wschodu z wsią Stary Folwark. Od południa zaś Marusza graniczy ze Skarszewami, w których obrębie administracyjnie jest usytuowana.

2. Przynależność administracyjna

Kraj: Polska

Województwo: Kujawsko-Pomorskie

Powiat: Grudziądzki

Gmina: Grudziądz

Miejscowość: Marusza

2.1. Mapa Polski z podziałem na województwa

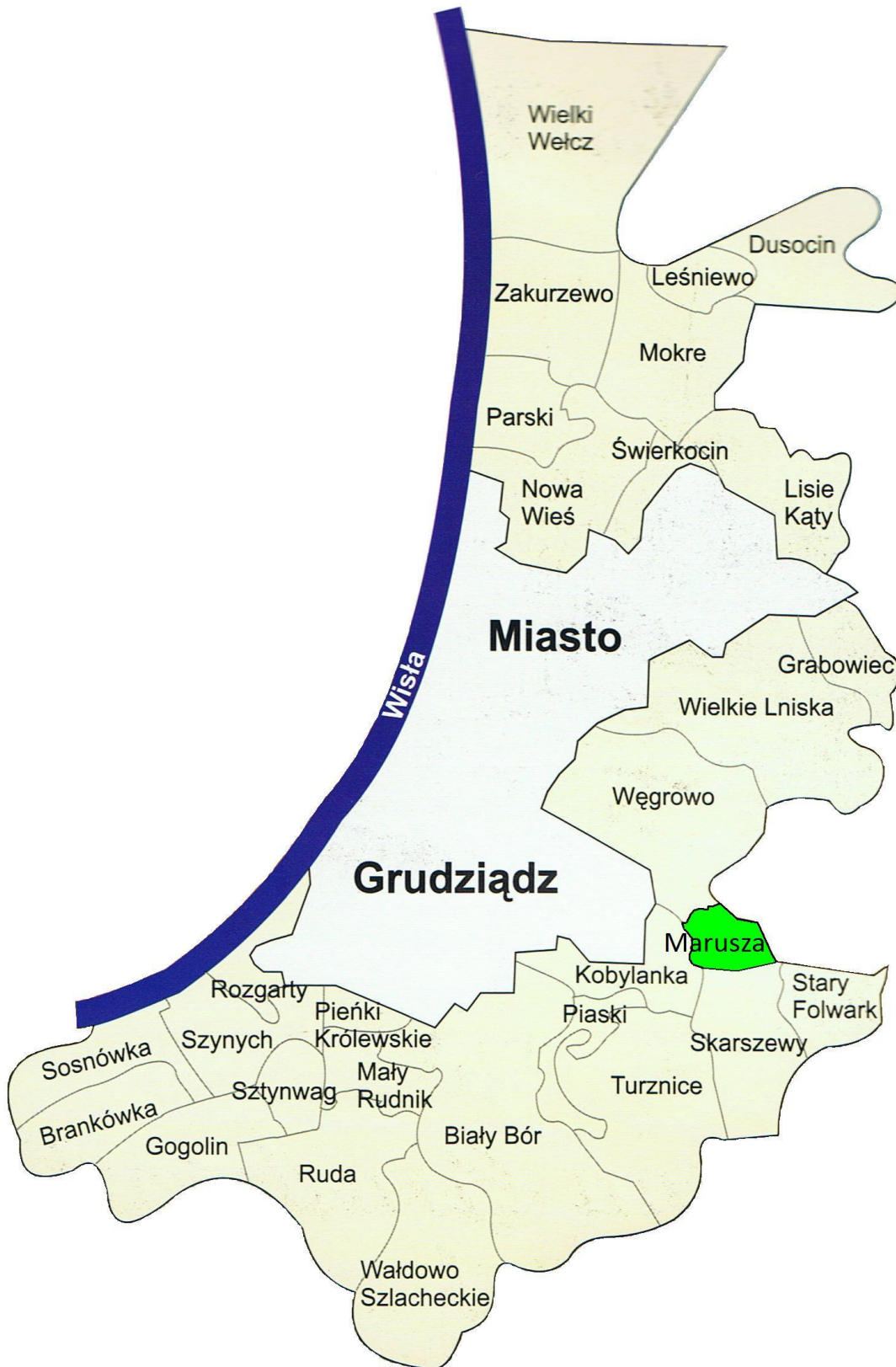
2.2 Mapa Województwa Kujawsko–Pomorskiego z podziałem na powiaty

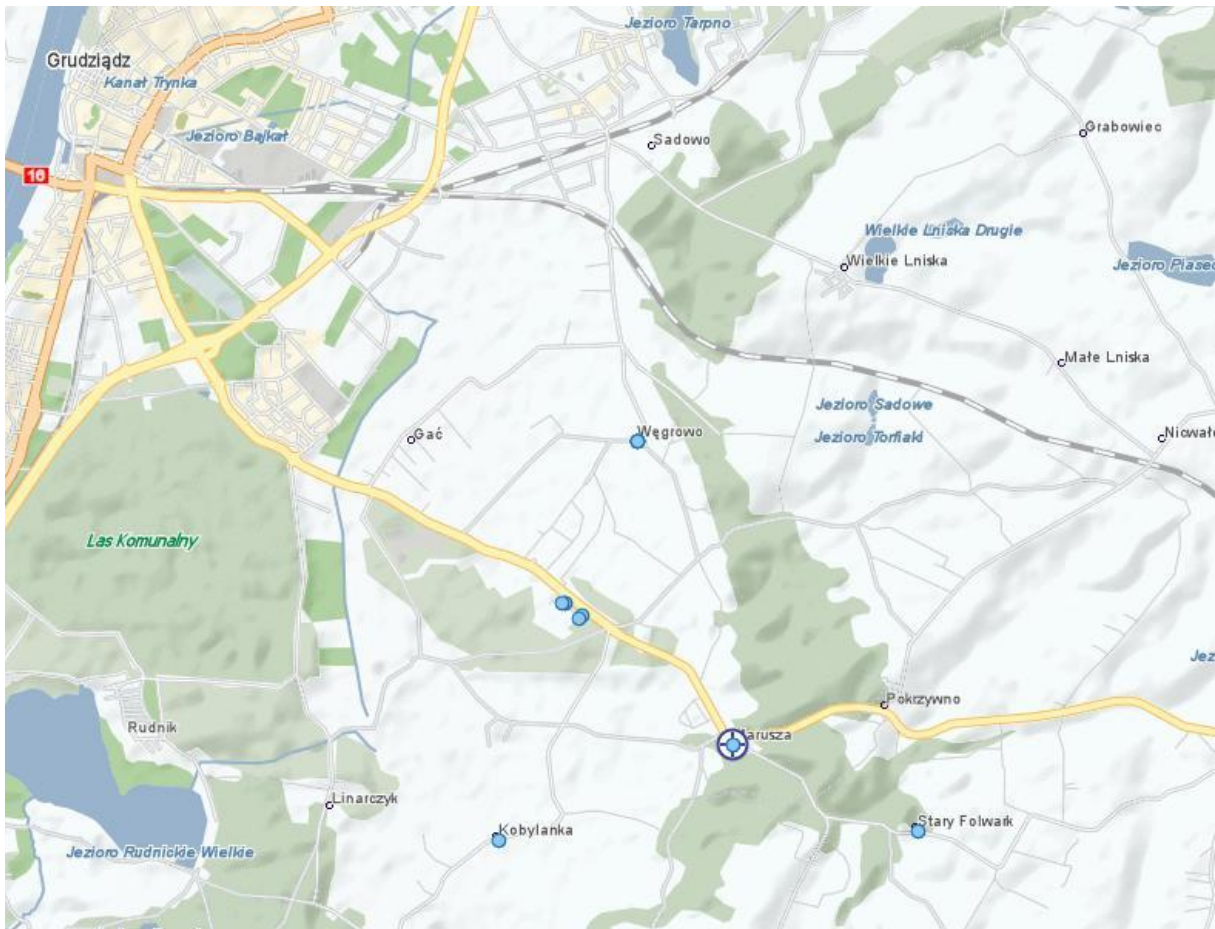
2.3. Mapa Powiatu Grudziądzkiego z podziałem na gminy

2.4. Mapa Gminy Grudziądz z podziałem na sołectwa

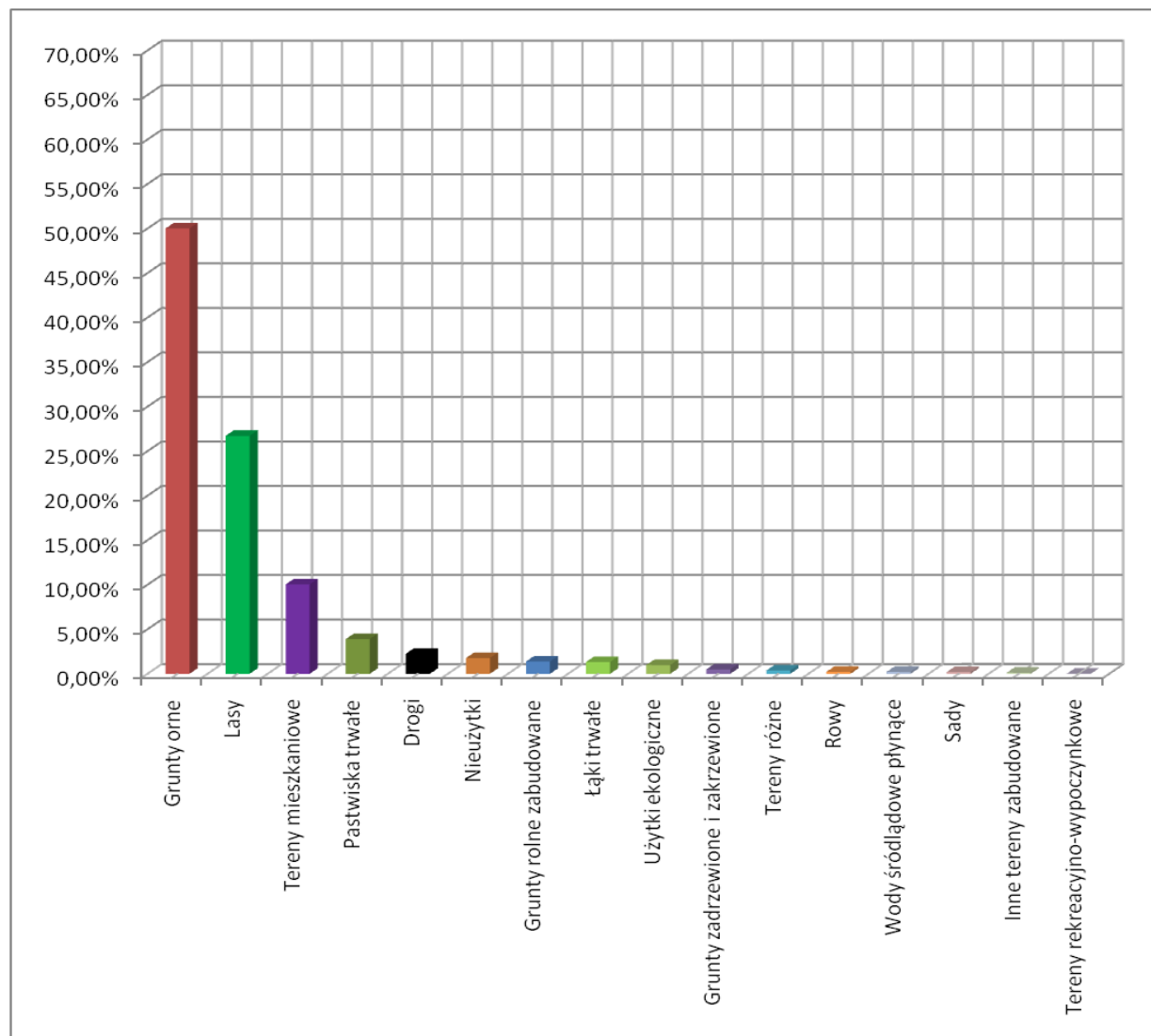

3. Powierzchnia Sołectwa Marusza

Powierzchnia sołectwa Marusza wynosi 215 ha, co czyni je jednym z najmniejszych sołectw na terenie Gminy Grudziądz. Najwięcej, bo 50,01% powierzchni stanowią grunty orne i zajmują ponad 107 ha. Na drugim miejscu uplasowały się lasy o powierzchni ponad 57 ha. Dużą powierzchnię zajmują także tereny mieszkaniowe, których powierzchnia wynosi ponad 21 ha. Zdecydowanie mniej, bo ponad 8 ha, zajmują pastwiska. Z kolei powierzchnia sieci komunikacyjnej wynosi około 4,8 ha. Nie można też nie wspomnieć o użytkach ekologicznych, które stanowią bardzo ważny czynnik dla ochrony środowiska naturalnego, a ich powierzchnia w Maruszy wynosi niewiele ponad 2 ha. Powierzchnia pozostałych użytków waha się od 3,8 do 0,0444 ha, a szczegółowe zestawienie gruntów dla sołectwa Marusza przedstawia poniższa tabela i wykres:

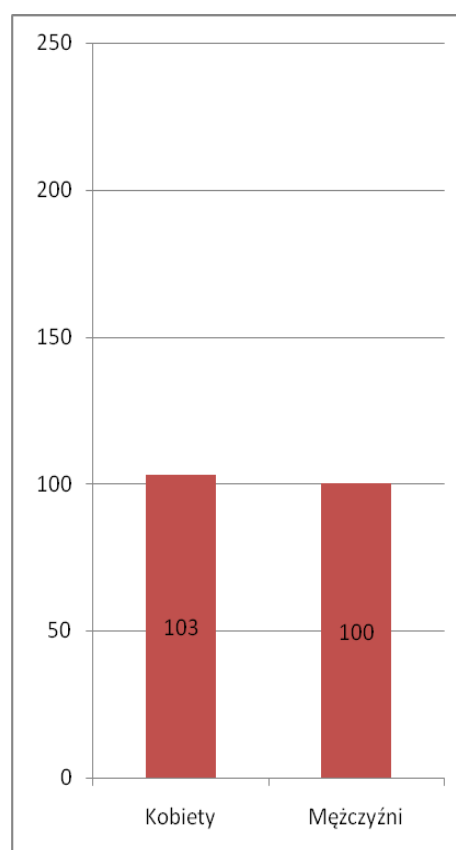
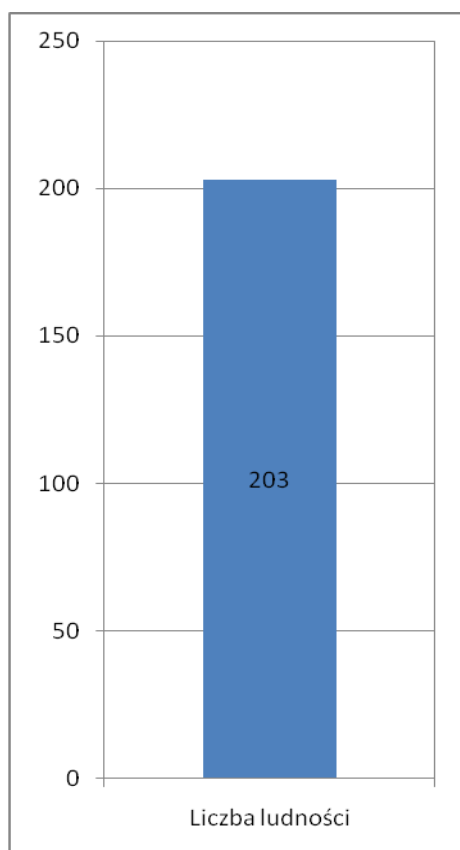
Powierzchnia [ha] z tego:	215,0000	100,00%
Grunty orne	107,5255	50,01%
Lasy	57,4380	26,72%
Tereny mieszkaniowe	21,5932	10,04%
Pastwiska trwałe	8,3794	3,90%
Drogi	4,8416	2,25%
Nieżytki	3,8103	1,77%
Grunty rolne zabudowane	2,9702	1,38%
Łąki trwałe	2,8659	1,33%
Użytki ekologiczne	2,1015	0,98%
Grunty zadrzewione i zakrzewione	1,0536	0,49%
Tereny różne	0,8007	0,37%
Rowy	0,4835	0,22%
Wody śródlądowe płynące	0,4416	0,21%
Sady	0,4011	0,19%
Inne tereny zabudowane	0,2495	0,12%
Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	0,0444	0,02%

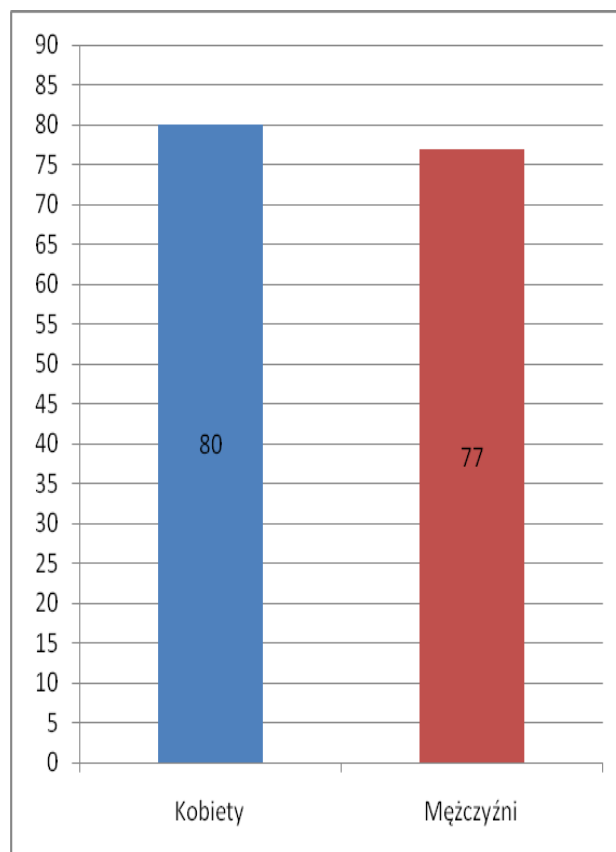
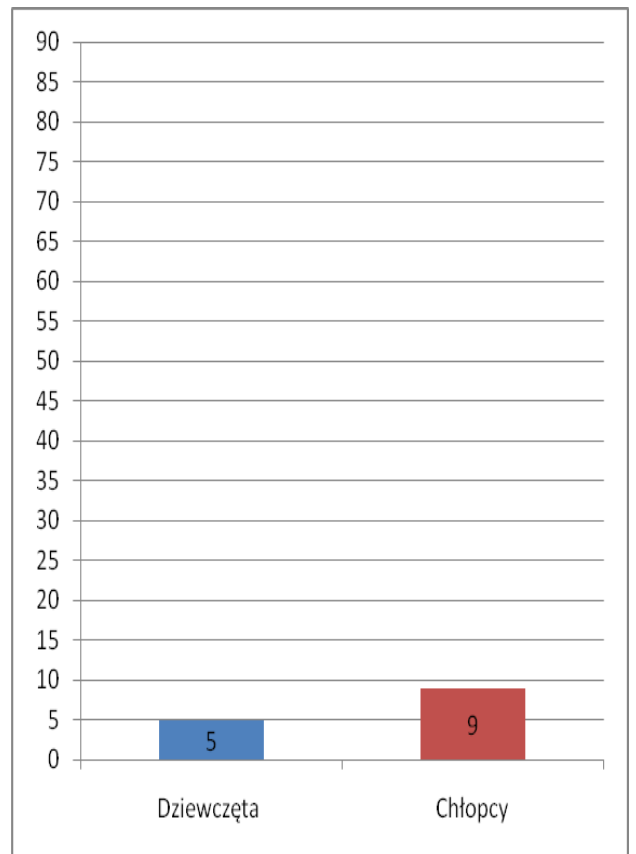
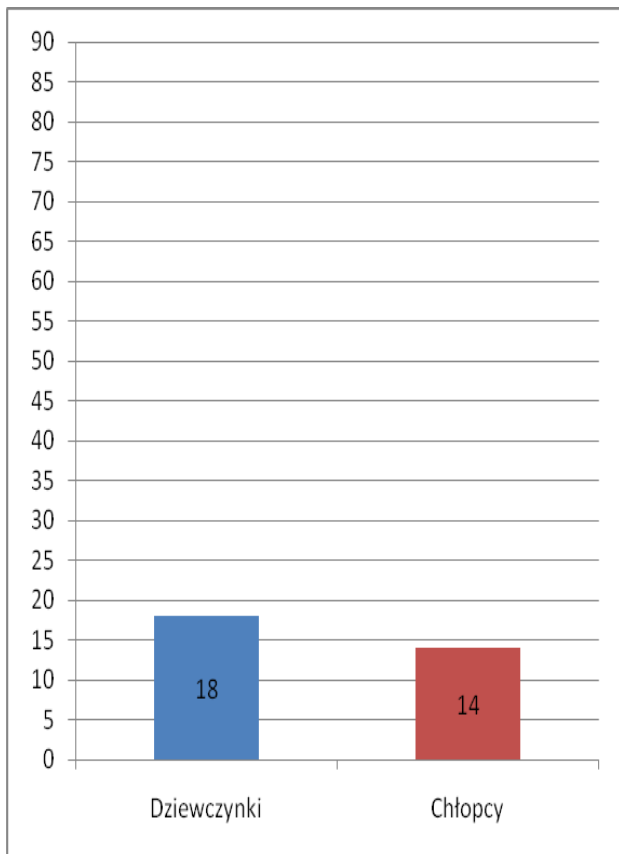

4. Liczba ludności

Marusza są sołectwem słabo zaludnionym. Liczba ludności na dzień 22.10.2012 r. wynosiła 203 mieszkańców – 103 kobiety i 100 mężczyzn. Stosunek procentowy wynosił: 50,74% kobiety ; 49,26% mężczyźni. Szczegółowe dane z podziałem na kategorie wiekowe przedstawia poniższa tabela oraz wykresy:

Liczba ludności	Kobiety	Mężczyźni
203	103	100
0 - 13 lat		
Ogółem	Dziewczynki	Chłopcy
32	18	14
14 - 18 lat		
Ogółem	Dziewczęta	Chłopcy
14	5	9
19 i więcej lat		
Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
157	80	77

5. Historia miejscowości Marusza¹

W dawnych dokumentach spotykamy nazwy – w języku polskim – Maruszczka, Marusza; w języku niemieckim – Marusche, Marusch-Mühle. Wieś jest oddalona o około 8 km od Grudziądza, na trasie do Radzyna Chełmińskiego, przed zakrętem do Pokrzywna. W średniowieczu wieś ta była związana z młynem istniejącym nad rzeczką Maruszą i już w XIV w. należała do komtura pokrzywieńskiego. Po bitwie pod Grunwaldem (15 lipiec 1410 r.) młyn został zniszczony i w wyniku reorganizacji państwa krzyżackiego miejscowość przeszła pod władzę wójtostwa w Rogoźnie. W 1425 r. wójt Jan Bychacz z Rogoźna, za zezwoleniem Wielkiego Mistrza Krzyżackiego Pawła z Rusdorfu nadał ten młyn Janowi Wenzlowi, za czynsz w wysokości: w I. roku – 2 łaszty żyta, powiększany co roku o 1 łaszt – aż do 7 łasztów rocznie. Obowiązkiem jego było mleć zboże i słoć bez wynagrodzenia dla zamku pokrzywieńskiego. Za to miał wolne drewno na opał, prawo rybołówstwa i siano żęcia. W czasie wojny trzynastoletniej (1454 –1466) młyn był nieczynny. Po roku 1466 właścicielem był Jakub Schetczen. Dnia 28 września 1592 r. król Zygmunt III nadaje ten młyn Bartłomiejowi Dubskiemu, a w 1616 r. zatwierdza tę posiadłość sąd w Grudziądzu na rzecz Olbrachta Dubskiego. Po II „Potopie szwedzkim” młyn został ponownie zniszczony. Dnia 26 maja 1664 r. starosta pokrzywieński Jan Dominik Działyński nadaje tę posiadłość Andrzejowi Duchmanowi i jego spadkobiercom za 800 zł. Miał on obowiązek młyn odbudować wraz z tamami i śluzami, a czynszu będzie płacił: w I roku 30 korcy żyta do zamku, w II roku – 60 korcy, a w III roku – 90 korcy – czyli 1,5 łaszta grudziądzkiej miary. Właściciel ten miał również obowiązek wybudować tartak „odstawiając 2 sztuki drewna do zamku a co trzecią dla siebie”. Miał wolne

¹ Tekst pochodzi ze strony internetowej Koła Miłośników Dziejów Grudziądza <http://kmdg1986.republika.pl/spis.htm>, z biuletynu 107 autorstwa Edwarda Wiśniewskiego „Dzieje Maruszy i okolicznych miejscowości”.

rybołówstwo – „ale tylko małymi narzędziami”, „może hodować owce do 400 sztuk, ma prawo warzenia piwa i gorzałki dla własnego użytku, drewno budowlane i opałowe ma wolne”. Wg lustracji z dnia 8 sierpnia 1664 r. król Jan Kazimierz potwierdza ten przywilej. Następcą Andrzeja Duchmana był jego zięć Paweł Jäschke. W latach 1726 – 1766 młyn był w posiadaniu Jakuba i Sary Racht. Starościna pokrzywieńska Jadwiga Teresa Dąbska z Lubrańca wydzierżawiła dodatkowo Jakubowi Rachtowi 8 mórg ziemi na 40 lat za 40 zł. czynszu (zapis z 17 lipca 1766 r. potwierdzony przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego). Po I rozbiorze Polski – rząd pruski wydzierżawił tę posiadłość za 20 talarów – jako „zakupionego” i płacenia rocznego czynszu 21 talarów i 22 groszy, zwolnił od obowiązku dostarczania rocznie 90 korcy żyta i nadał 270 mórg i 109 prętów kwadratowych ziemi między Pokrzywnem, Polskim Węgrowem i Maruszą – właścicielowi za 210 talarów „zakupionego”. Roczny podatek z tej ziemi wynosił 6 talarów i 20 sbr. (zapis z dnia 27 lipca 1830 r.).

W połowie XIX wieku posiadłość rozrosła się do 316,36 ha i zaliczała się do dużych posiadłości. Należała do rodziny Gorfrieda i Emilii Mehrleinów. Rodzina ta postawiła w II połowie XIX wieku (1861 r.) okazały dwór i rozbudowała folwark. W ten sposób powstała wieś Marusza. Było w nim 14 budynków, w tym 3 domy mieszkalne zamieszkałe przez 43 mieszkańców (1868 r.).

W 1872 r. syn ich Gustaw odziedziczył majątek i w 1888 r. przepisał go na syna Hermana i córkę Johannie Polman. Mieszkańcy mieli parafię katolicką w Okoninie, ewangelicką w Piaskach, szkołę w Pokrzywnie, stację kolejową w Nicwałdzie. W 1889 r. rodzeństwo sprzedało Maruszę Willemu Woggonowi. Obszar jej wynosił 217 ha użytków rolnych. W 1897 r. następcą posiadłości był August Ventzky, założyciel i właściciel fabryki maszyn rolniczych w Grudziądzu (późn. „Unia”). Tu ulokował swoje gospodarstwo doświadczalne, przeprowadzając próby przez 25 lat, w ten sposób testując prototypy maszyn swojej konstrukcji. W 1922 r. Witold Donimirski – właściciel majątku Czermin

koło Sztumu zakupił Maruszę i osadził na tej posiadłości swoją szwagierkę Antoninę Sikorską. Dopiero w 1929 r. przepisano ją na żonę Witolda – Wandę z domu Sikorskich. Posiadłość obejmowała 335 ha, tj. młyn i folwark, a sam dwór 216,5 ha i 113 mieszkańców. Rządcą był Bernard Obrębski. W październiku 1944 r. faszyci hitlerowscy na skraju wsi założyli obóz przejściowy dla ludności Powstania Warszawskiego. Byli oni zatrudniani w pobliskich miejscowościach do kopania rowów, zbioru płodów rolnych itp. Wielu z nich zmarło z wycieńczenia, część została wywieziona i rozstrzelana na Księżych Górach, a reszta w styczniu 1945 r. została deportowana do Niemiec.

Po zakończeniu II wojny światowej majątek Marusza przejął Skarb Państwa. Powstał Zakład Rolny podległy PGR-owi Grudziądz. W dworze urządzono biura i mieszkania dla pracowników.

W 1993 r. wydzierżawiono gospodarstwo spółce Rolno-Produkcyjnej Sp. z o. o. „Arenda”. Z zabudowań gospodarczych zachowała się „wieża zielarska” zbudowana w 1861 r.

W 1972 r. podczas poszukiwań geologicznych natrafiono na źródła solanki (2 odwierty). Z jednego odwiertu jest doprowadzona solanka do Zakładu Balneologicznego w Grudziądzu. Kilkanaście metrów dalej w kierunku Radzyna Chełmińskiego istniała dobrze prosperująca mleczarnia – obecnie nieczynna. We wsi pobudowano kilka domów jednorodzinnych, głównie po prawej stronie szosy, mających spełniać usługi rekreacyjne i zabiegi solankowe.

Przy dawnym dworze istnieje park krajobrazowy, założony w początkach XIX w., z pomnikami przyrody, jak 300-letni cis dwupienny, 200-letni jesion wyniosły, 150-letnia olsza czarna oraz pokaźny buk zwyczajny zwisający.

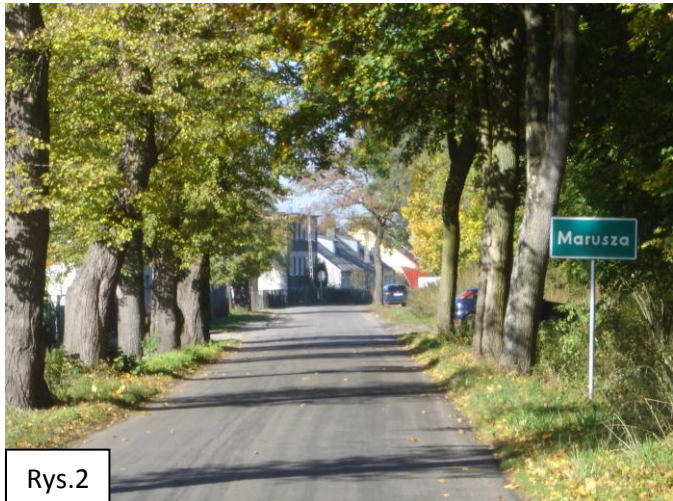
6. Struktura przestrzenna miejscowości Marusza

Miejscowość Marusza położona jest w Basenie Grudziądzkim, w strefie przykrawędziowej, nad rzeką Maruszą, w odległości 5 km od jej ujścia do jeziora Rudnickiego, około 8 km na południowy wschód od Grudziądza, przy drodze wojewódzkiej nr 534 relacji Grudziądz – Rypin (rys.1) stanowiącej ważny szlak komunikacyjno-handlowy. Wieś przecina także droga powiatowa nr 1399C relacji Marusza – Skarszewy – Turznice (rys.2) oraz droga gminna nr 40131C relacji Marusza – Skarszewy, od której rozchodzą się drogi wewnątrz osiedlowe.

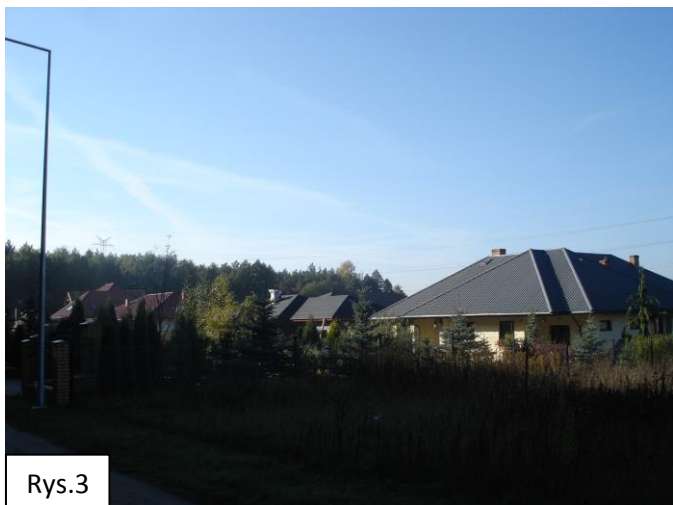
Forma zabudowy zwarta i rozproszona. Formę zwartą stanowią głównie osiedla domków jednorodzinnych (rys.3) zlokalizowanych w obrębie drogi gminnej nr 40131C, która łączy

Rys.1

Rys.2

Rys.3

centrum wsi z drogą wojewódzką nr 534. Formę rozproszoną zaś stanowią przede wszystkim gospodarstwa rolne.

Kotlina Grudziądzka zwana także Basenem Grudziądzkim powstała w miejscu spływu kilku dolin fluwioglacjalnych, a jej powierzchnia wynosi około 240 km². Otoczona jest ona wysoczyzną morenową o średniej wysokości od 70,0 do 90,0 m n.p.m.

Krawędzie wysoczyzny rozcinają liczne dolinki erozyjne i denudacyjne, u których wylotu utworzyły się stożki napływowe. Jednym z trzech największych takich stożków, rozpościerającym się na powierzchni teras nadzalewowych, jest właśnie stożek Maruszy.

W obrębie Basenu Grudziądzkiego występują również formy pochodzenia glacyjogenicznego, powstałe w procesie wytapiania się brył martwego lodu. Należą do nich m.in. zboczowe moreny martwego lodu (rys.4) występujące na odcinku od Maruszy do Turznic. Zbocze na tym odcinku stanowi strefę krawędziową o szerokości dochodzącej maksymalnie do 3 km.

Krajobraz wsi podmiejski, bogaty w zarośla, z dużą ilością działek budowlanych, wzbogacony śródpolnymi i przydrożnymi zadrzewieniami.

II. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości

1. Zasoby przyrodnicze

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 października 1991r. (Dz. U. Nr 114, poz. 492, ze zm.), obszar chronionego krajobrazu obejmuje wyróżniające się krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów i ich zagospodarowanie powinno

zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. W przypadku naszej gminy dotyczy to głównie znacznej powierzchni lasów, m.in. w rejonie Maruszy (rys.5). Lasy spełniają nie tylko poważną funkcję gospodarczą, ale również nie mniej ważną rolę pozaprodukcyjną o charakterze ochronnym, klimatycznym, zdrowotnym i estetycznym. Stanowią one jeden z najważniejszych zespołów przyrodniczych w gminie Grudziądz i objęte są szczególną ochroną (Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa NR 252 z dnia 24 grudnia 1996 r.). Większość tych lasów zaliczana jest równocześnie do kilku kategorii ochronności, m.in. glebochronnych i wodochronnych. Powierzchnia lasów w Maruszy wynosi niewiele ponad 57 ha, a bezpośredni nadzór nad nimi sprawują leśniczowie leśnictwa Marusza. Pod względem typów siedliskowych dominuje las wilgotny, w którym gatunkiem panującym jest dąb. Mniejsze powierzchnie zajmuje bór mieszany, który występuje na żyzniejszych piaskach gliniastych o nieco lepszych warunkach uwilgocenia. W skład drzewostanu wchodzi: sosna, dąb,

grab i brzoza brodawkowata. Podszyt jest bogaty, składający się m.in. z leszczyny, kruszyny i jarzębiny.

Rys.6

Natomiast wzdłuż cieków wodnych, na żyznych glebach okresowo zalewanych, występuje głównie łąg olszowo – jesionowy (rys.6). Naturalne zespoły roślinne występują także w podmokłych obniżeniach, przy czym jest to roślinność wodna, bagienna

i torfowa. Poza tym na terenie Maruszy występuje typowa zieleń parkowa wraz z zadrzewieniami przydrożnymi, śródpolnymi i nadwodnymi, powstrzymująca degradację gleb. Spełnia więc rolę wodochronną i glebochronną. Układy wodne wewnątrz parków, pełniąc funkcję zbiorników retencyjnych, poprawiają uwilgotnienie gleby i wywołują korzystne zmiany mikroklimatyczne.

Szczególnym walorem przyrodniczym na omawianym obszarze jest rzeka Marusza (rys.7), która odwadnia południowo – wschodni skraj Gminy Grudziądz. Jej długość wynosi 26,4 km, zlewnia obejmuje 138,0 km². Wypływa ona

Rys.7

z Jeziora Dużego na Pojezierzu Chełmińskim, przepływa przez jeziora Wilczak oraz Skąpe i uchodzi do Jeziora Rudnickiego Wielkiego. Na odcinku o długości 16,1 km, płynie w rynnie subglacialnej, wcinającej się w wysoczyznę do głębokości 40,0-50,0 m. Pomiędzy jeziorem Rudnickim Wielkim i Małym przyjmuje nazwę Rudnianki lub Rudniczanki, przepływa przez Jezioro Rządź i łączy się z Kanałem Głównym. Największym jej dopływem jest Turznica, wypływająca ze źródła położonego na stoku morenowym w Brzezinach.

Wieloletnie odprowadzanie ścieków z cukrowni Mełno spowodowało poważną degradację jezior Skape i Rudnickie Wielkie. Od roku 2003 cukrownia zaprzestała produkcji. Obecnie rzeka Marusza nie jest odbiornikiem ścieków, jednak prowadzi podwyższone ładunki związków biogennych pochodzenia rolniczego, podtrzymując wysoką eutrofizację wód Jeziora Rudnickiego Wielkiego. Marusza, na odcinku od źródeł do Jez. Rudnickiego Wielkiego stanowi jednolitą część wód. Badania jakości prowadzono w zakresie monitoringu operacyjnego na zamknięciu Jednolitych Części Wód w Linarczyku. Stwierdzono umiarkowany potencjał ekologiczny, o czym zdecydowały wskaźniki utlenialności i natlenienia wód. W zakresie biologicznym analizowano wskaźniki MIR (Makrofitowy Indeks Rzeczny) i IO (wskaźniki okrzemkowe), spełniające wymogi dobrego stanu – II klasa. Pod względem bakteriologicznym wody Maruszy oceniono jako złe. W porównaniu z wcześniejszymi badaniami od roku 2002, wartości średnioroczne analizowanych wskaźników wykazywały wzrost stężenia związków biogennych, zwłaszcza azotanów i fosforanów. Poprawił się natomiast stan sanitarny wód (raport WIOŚ za 2010 r.).

Rys.8

Walory krajobrazowe w Maruszy wzbogacają również pomniki przyrody, które są cennymi i osobliwymi obiektami przyrodniczymi podlegającymi ochronie. We wsi znajduje się kilka takich pomników przyrody. Jednym z nich jest rosnący na obszarze leśnictwa Marusza 100-letni cis dwupienny o wysokości 5,5 m oraz obwodach pni 40 i 27 cm (Zarządzenie nr 44/82 Wojewody Toruńskiego z dnia

25.08.1982 r.).

Pozostałe zlokalizowane są w Maruszańskim Parku PGR (rys.8 i 9): 300-letni cis dwupienny o wysokości 11 metrów i obwodach pni 145 i 85 cm, 200-letni jesion wyniosły sięgający 22 metrów wysokości i obwodzie 388 cm oraz olsza czarna, licząca ponad 150 lat, która ma 31 metrów wysokości, a jej obwód wynosi 267 cm (Zarządzenie nr 66/83 Wojewody Toruńskiego z dnia 31.12.1983 r.).

Rys.9

Inną formą szczególnej ochrony zasobów przyrody objęto użytki ekologiczne (rozporządzenie Wojewody Toruńskiego nr 10/98 z dnia 15.05.1998 roku w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego - Dz. U. Woj.Tor. Nr 16 poz.88). W Maruszy ich obszar wynosi około 2,1 ha. Umiejscowione są na terenie kompleksów leśnych, a należą do nich przede wszystkim śródleśne łąki oraz bagna, będące pozostałością ekosystemów mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów gatunkowych i środowiskowych.

Marusza kryje w sobie jeszcze jedno specyficzne bogactwo naturalne. W 1972 roku w czasie poszukiwań złóż bituminów (ropa naftowa, gaz ziemny) natrafiono na bogate złoża solanki. Było to wspaniałe i jednocześnie zaskakujące odkrycie. W trakcie opróbowania otworu wiertniczego na poziomie skał należących do jury dolnej (głębokość 1630-1607 metrów pod powierzchnią terenu) uzyskano samo wypływ gorącej solanki o wysokości 13 metrów nad poziom terenu. Wydajność określono na 35 m³/h, a zmierzona temperatura osiągnęła wartość 44°C (stwierdzono przy tym tendencję rosnącą temperatury).

Mineralizację solanki określono na poziomie 78,18 g/dm³. W czasie analiz chemicznych okazało się, iż solanka z Maruszy swoim składem przypomina solankę z Ciechocinka, przewyższając ją temperaturą oraz zawartością jodu i bromu. Na podstawie analiz uznano ją jako solankę 7,8%, bardzo gorącą (wg skali Iwanowa), chlorkowo-sodową, bromkową, jodkową, borową. Wykonany w 1987 roku drugi otwór wiertniczy potwierdził występowanie wód typu solankowego w skałach jury (głębokość 1672-1708 metrów pod powierzchnią terenu). Analizy chemiczne wykazały solankę chlorkowo-wapniową o temperaturze 48°C. Zawartość pozostałych jej składników była niższa od zawartości stwierdzonej w odwiercie z 1972 roku. Złoża odkrytej solanki są praktycznie niewyczerpalne. Przy wydobyciu 20 tysięcy litrów na godzinę, tj. prawie pół miliona litrów na dobę, solanki wystarczy na 1000 lat.

Problemem, z którym borykają się wszystkie sołectwa i Marusza nie stanowi tutaj wyjątku, jest zanieczyszczenie powietrza. Szczególnie dużą emisją zanieczyszczeń charakteryzuje się transport drogowy. Szacuje się, że w ogólnej emisji tlenku węgla 22% stanowią emisje z dróg, w emisji dwutlenku azotu 16,8% pochodzi z transportu drogowego, a w emisji niemetanowych lotnych związków organicznych 24,7% emisji przypada na transport drogowy. Największej emisji drogowej należy się jednak spodziewać wzdłuż głównych dróg o znaczeniu krajowym i regionalnym, m.in. sąsiadującej z Maruszą drogi wojewódzkiej nr 534 relacji Grudziądz – Rypin.

Stopień zanieczyszczenia powietrza pogarsza również fakt istnienia tzw. źródeł niekontrolowanej emisji. Chodzi tu przede wszystkim o rejony intensywnych upraw rolniczych oraz piece gospodarskie i lokalne kotłownie, które zwłaszcza w okresie zimowym, powodują wzrost tzw. niskiej emisji.

2. Dziedzictwo kulturowe

2.1. Obiekty o wartościach historycznych

Rys.10

W miejscowości Marusza znajduje się zespół dworsko-parkowy o znacznych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych, a park również przyrodniczych. Najbardziej urokliwym elementem zespołu jest dwór z 1861 r. (rys.10)

z zabytkowym parkiem krajobrazowym, wzniesiony przez rodzinę Mehrleinów. W okresie międzywojennym dwór należał do Donimirskich. Ponadto w skład dworu wchodzi kolonia mieszkaniowa, usytuowana po zachodniej stronie drogi z Grudziądza do Okonina, a także kompleks zabudowań gospodarczych, z których zachowały się murowane: magazyn, spichrz, obora, owczarnia i wieża zielarska. Obiekty te są wpisane do ewidencji konserwatorskiej (patrz niżej).

Wspomniany park dworski (rys.11), o układzie krajobrazowym, założony został w początkach XIX wieku. Charakterystycznym elementem tegoż parku są pomniki przyrody, jak 300-letni cis dwupienny, 200-letni jesion wyniosły, 150-letnia

Rys.11

olsza czarna oraz pokaźny buk zwyczajny zwisający. Ponadto park pełni funkcję wodochronną i glebochronną, powstrzymując degradację gleb.

2.2. Obiekty architektury i budownictwa w ewidencji konserwatorskiej

W miejscowości Marusza zachowały się nieliczne obiekty architektury i budownictwa widniejące w ewidencji konserwatorskiej. Są to:

- dwór, murowany, zbudowany przez rodzinę Mehrleinów w 1861 r. / pałac – 3 ćw. XIX wieku, działka ewid. nr 18/6 (rys.12);

Rys.12

- magazyn zbożowy w zespole podworskim, murowany, z 1890 r.;

- spichrz w zespole dworskim, murowany, z 1890 r., przebudowany w latach 70-tych XX wieku;

Rys.13

- obora w zespole dworskim, murowana z 1863 r.;

- owczarnia w zespole dworskim, ob. chlewnia,

murowane z 1870 r., 3 ćw. XIX wieku;

- wieża zielarska w zespole dworskim, ob. archiwum, murowana, z 1861 r., działka ewid. nr 18/6 (rys.13);

- młyn wodny, murowany, z pocz. XX wieku;

- mleczarnia, murowana, z końca XIX wieku;

- zespół podworski, powstały w latach 1860-1936 – założenie przestrzenne.

2.3. Stanowiska archeologiczne

Zgodnie z Systemem Ewidencji Stanowisk Archeologicznych przygotowanym przez Oddział Wojewódzki w Toruniu Państwowej Służby Ochrony Zabytków, wyróżniono w Maruszy następujące stanowiska archeologiczne:

Δ Obszar AZP 31-45:

1. Marusza, stanowisko 1 – późne średniowiecze
2. Marusza, stanowisko 2 – laten, późne średniowiecze
3. Marusza, stanowisko 3 – późne średniowiecze

3. Obiekty i tereny

Rys.14

Malowniczy krajobraz wsi Marusza oraz liczne lasy poprzecinane wieloma drózkami, pomiędzy którymi płynie „Maruszanka” (rys.14), sprzyjają pieszym wycieczkom i spacerom. Dla chętnego turysty, czy przyrodnika jest to idealny obszar

do wędrówki, fotografii i obserwacji dzikiej przyrody.

Niewątpliwym zasobem miejscowości Marusza jest wybudowanie nieopodal wsi kompleksu solanek, w których mieszkańcy gminy i miasta mogą korzystać z ich leczniczych właściwości. Złoża odkrytej solanki są praktycznie niewyczerpalne, a jej wyjątkowe własności lecznicze o parametrach na poziomie najlepszych złóż w Europie spowodowały umieszczenie ich na liście złóż

kopalin leczniczych. Ponadto warstwa 1 630 m ziemi chroni ją skutecznie przed zanieczyszczeniami cywilizacyjnymi, gwarantując jej nieskazitelną czystość oraz niezmienny skład chemiczny, który ukształtowała natura. Z całą pewnością żadne akweny morsk

Rys.15

i oceanów, w których dziś kąpie się człowiek, z czystością tej wody konkurować już nie mogą. Od momentu zakończenia procedur dokumentacyjnych, Geotermia przystąpiła do budowy obiektów balneologicznych (rys.15),

Rys.16

umożliwiających wykorzystanie solanki do celów leczniczych. Tempo prac było imponujące. Pierwszy obiekt, wyposażony w nowoczesne wanny, inhalatory, krioterapie, sale gimnastyczną, saunę infrared oraz

2 gabinety masażu powstał w marcu 2006 roku. W maju 2006 oddano do użytku piramidę z tężnią solankową (rys.16 i 17), umożliwiającą nie tylko zbiorową inhalację w obiekcie zamkniętym, ale również wypoczynek po zabiegach w absolutnej ciszy. Fakt parowania tężni wewnątrz piramidy, znacznie zwiększa jej efektywne oddziaływanie na organizm. W czerwcu 2006 udostępniono Grotę Solankową – pierwsza możliwość grupowych kąpiei oraz gimnastyki w solance. W niecały rok później, w maju 2007 nastąpiło otwarcie kolejnych 4 basenów z solanką o różnym

Rys.17

stężeniu oraz całą gamą usług towarzyszących, służących poprawie i utrzymaniu

zdrowia: 2 gabinety masażu, sala gimnastyczną, sala fitness, salon kosmetyczny, 2 sauny, pokój opieki nad dziećmi, bary witaminowe. Koncepcja budowy tego obiektu, zapewnia ogromną elastyczność usług związanych z utrzymaniem zdrowia. Po trzydziestu latach wykorzystanie solanek do celów leczniczych oraz w odnowie biologicznej, stało się faktem.

Uznaje się także za korzystne sąsiedztwo z miastem Grudziądz. Przez Maruszę przechodzi droga wojewódzka nr 534 relacji Grudziądz – Rypin o dużym natężeniu ruchu osobowo – towarowego, która bezpośrednio przylega do wsi.

Ponadto brak jest innych bodźców zachęcających mieszkańców większych ośrodków miejskich ulokowanych niedaleko wsi do czynnego poznawania Maruszy i jej okolic. Nie ma ścieżek rowerowych, skwerów i innych obiektów rekreacyjnych, sprzyjających integrowaniu się mieszkańców wsi.

4. Infrastruktura społeczna

Jedynym obiektem użyteczności publicznej w Maruszy jest kaplica (rys.18), w której odbywają się niedzielne nabożeństwa.

Poza tym w Maruszy nie ma szkoły w rozumieniu instytucji oświatowej. Obecnie dzieci uczą

się w Zespole Szkół im. „Szarych Szeregów” w miejscowości Piaski oddalonej o ok. 6 km.

We wsi nie ma również Ochotniczej Straży Pożarnej. Najbliższa baza OSP znajduje się w Piaskach.

Rys.18

Mieszkańcy Maruszy mają także utrudniony dostęp do usług medycznych. Korzystna zatem dla wsi jest bliska lokalizacja nowoczesnego Szpitala Regionalnego wraz z kompleksem Przychodni Specjalistycznych i lądowiskiem dla helikoptera oraz Wiejskiego Ośrodka Zdrowia w Piaskach, który świadczy podstawową opiekę zdrowotną, ambulatoryjną, stacjonarną i dochodzącą. Jednostka ta podlega bezpośrednio Zakładowi Opieki Zdrowotnej Gminy Grudziądz.

Poza tym w Maruszy nie ma świetlicy wiejskiej, placów zabaw dla dzieci, boisk sportowych, poczty, apteki oraz obiektów kultury i sztuki, takich jak: muzea, biblioteki, czy izby pamięci.

5. Infrastruktura techniczna

W Maruszy znajduje się sieć telekomunikacyjna oraz elektryczna. Dzięki temu wszystkie istniejące gospodarstwa domowe posiadają dostęp do sieci energetycznej o mocy zaspokajającej potrzeby mieszkańców.

We wsi znajduje się także sieć wodociągowa i kanalizacyjna. Podłączono do niej większość gospodarstw, co wiąże się z dostarczaniem czystej, zdrowej wody spełniającej wszelkie normy i wymogi. Niestety sieć jest nadmiernie wyeksploatowana i wymaga przebudowy.

Brakuje natomiast sieci gazociągowej. Mieszkańcy w celu przygotowywania posiłków korzystają z gazu propan-butan dostarczanego w butlach.

Wywozem odpadów komunalnych z miejscowości Marusza zajmuje się Przedsiębiorstwo Usług Miejskich w Grudziądzu, z którym umowę ma podpisaną łącznie 38 gospodarstw, a także Miejskie Wodociągi i Oczyszczalnia Sp. z o.o. (1 gospodarstwo). Odpady po procesie segregacji trafiają na wysypisko śmieci w Zakurzewie.

Natomiast jeżeli chodzi o infrastrukturę drogową, to w maju 2011 r. zrealizowany został projekt pn. „Odnowa nawierzchni drogi gminnej nr 40131C w miejscowości Marusza” (rys.19) za kwotę 108 102,98 zł. Operacja sfinansowana została w całości

z budżetu Gminy Grudziądz.

Gmina Grudziądz zainwestowała także środki pieniężne w oświetlenie dróg, czego efektem jest nowa linia oświetleniowa przy drodze gminnej nr 40131C relacji Marusza – Skarszewy (rys.20) oraz na osiedlu mieszkaniowym w strefie I i II. Łączna wartość tych inwestycji wyniosła 120 000,00 zł i została w całości wydatkowana z budżetu Gminy Grudziądz.

Największa przyszłość zdaje się jednak drzemać w temperaturze i niewyczerpanych zasobach solanek i ich wykorzystania jako alternatywnego źródła ekologicznej energii, której poszukuje świat. Mając na uwadze stwierdzony w 1972 roku stały wzrost temperatury solanki można przyjąć, iż będzie ona mogła być wykorzystywana w pełnym procesie ogrzewania. Kwestią krótkiego czasu jest opracowanie i wdrożenie metody pozyskiwania ciepła z solanek. Fantastyczna wizja czystego powietrza nad Grudziądzem i jego okolicami.

6. Gospodarka i rolnictwo

6.1. Gospodarka

Do największych i najważniejszych przedsiębiorstw na terenie miejscowości Marusza o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym należą: „Przedsiębiorstwo Przemysłu Mięsnego Tadeusz Górski”, „P.P.H. Miltex s.c.” oraz „ARENDA Rolno Produkcyjna Sp. z o.o.”.

Rys.21

„Przedsiębiorstwo Przemysłu Mięsnego Tadeusz Górski” (rys.21) prowadzi działalność w branży mięsno-wędliniarskiej od 1993 r. Przeważającą działalnością firmy jest przetwarzanie, produkcja i konserwowanie mięsa, z wyłączeniem mięsa z drobiu, oraz

sprzedaż detaliczna mięsa i wyrobów z mięsa w wyspecjalizowanych sklepach, mieszczących się m.in. w Grudziądzu, Kwidzynie i Chełmnie. Przedsiębiorstwo znajduje się na liście obiektów potencjalnie uciążliwych dla środowiska z uwagi na mikrobiologiczne zanieczyszczenie powietrza, wody i gleby.

„P.P.H. Miltex s.c.” (rys.22) istnieje od 1989 roku. Firma specjalizuje się w wyrobach wełnianych. Posiada bardzo szeroką gamę wysokiej klasy produktów, od pościeli poprzez kamizelki, podomki, bambosze, a na kocach skończywszy. Filozofia firmy polega na połączeniu nowoczesnego stylu z tradycją, przekazywaną z pokolenia na pokolenie. Pielęgnując życie w zgodzie z naturą, wykorzystujemy

Rys.22

niedoścignione przez naukę naturalne własności wełny. Dzięki żywej wełnie nie śpimy zlni potem, jesteśmy wolni od kurzu i odpoczywamy w korzystnym mikroklimacie. Ekskluzywna wełna Milte to produkt najwyższej jakości – nie tylko efektywny, ale przede wszystkim naturalny i komfortowy.

Początkowo firma mieściła się w domu i zatrudniała 5 osób. W roku 2009 przedsiębiorstwo otrzymało ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz ze środków budżetu państwa w ramach Regionalnego Programu

Rys.23

Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2013, prawie 300 tysięcy złotych dofinansowania na budowę hali (rys.23) i zakup nowych maszyn. Dzięki temu wsparciu firma zwiększyła produkcję oraz swoją konkurencyjność w regionie. Pozwoliło to również na zatrudnienie dodatkowo jeszcze 4 nowych pracowników.

Rys.24

„ARENDA Rolno Produkcyjna Sp. z o.o.” (rys.24) działa od 1993 r. Pierwotnie dzierżawiła ziemię od Agencji Nieruchomości Rolnej Skarbu Państwa. W 1996 r. nastąpiło jej wykupienie na własność. Obecnie gospodarstwo ma około 300 ha

powierzchni. Dominuje uprawa rzepaku, pszenicy, jęczmienia i kukurydzy.

6.2. Rolnictwo

Na terenie miejscowości Marusza znajduje się łącznie 6 gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni 33,1304 ha, w tym:

- o powierzchni od 0 do 1 ha – 2 gospodarstwa
- o powierzchni od 1 do 2 ha – 2 gospodarstwa
- o powierzchni od 2 do 5 ha – 1 gospodarstwo
- o powierzchni od 5 do 7 ha – 0 gospodarstw
- o powierzchni od 7 do 10 ha – 1 gospodarstwo
- o powierzchni od 10 do 15 ha – 0 gospodarstw
- o powierzchni powyżej 15 ha – 0 gospodarstw

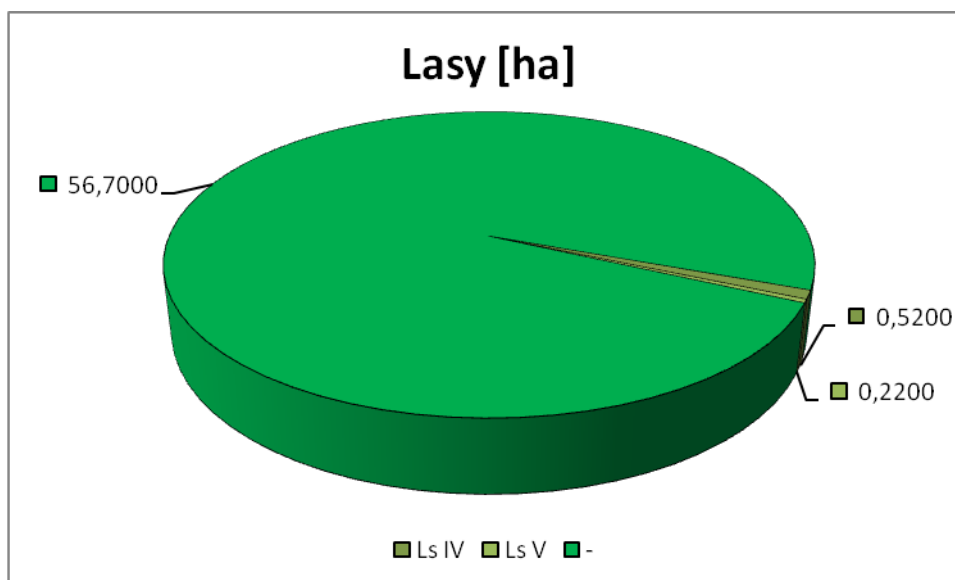
Rys.25

Na terenie sołectwa Marusza znajduje się ponad 107 ha gruntów ornych, co stanowi niemal połowę wszystkich gruntów we wsi. Stąd też nieodzownym elementem krajobrazu są pola uprawne (rys.25). Ponad 56% wszystkich gruntów ornych stanowią grunty III

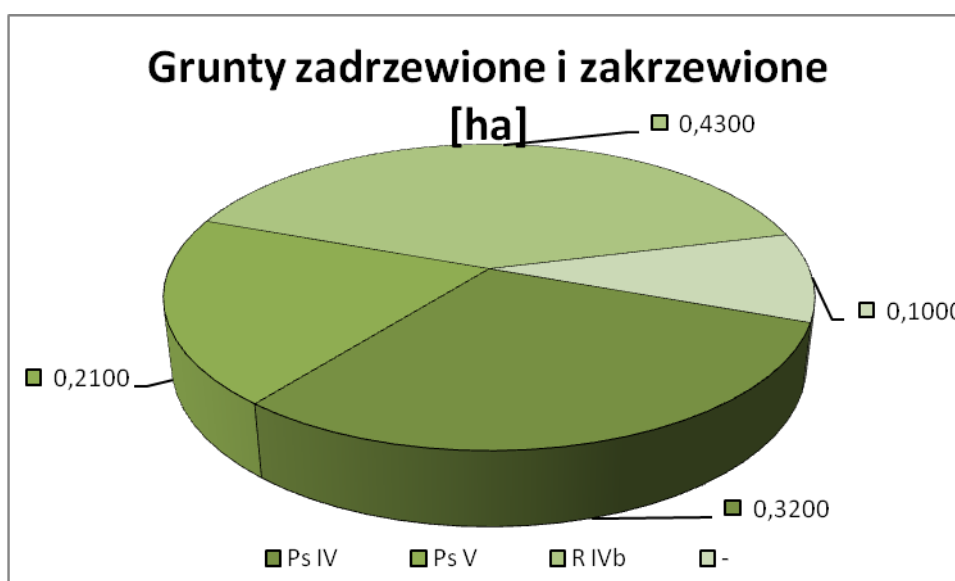
klasy użyteczności, a ich powierzchnia wynosi ponad 60 ha. 33% – to grunty IV klasy użyteczności. Pozostałe to grunty V (7%) i VI (4%) klasy.

6.3. Klasyfikacja gleb

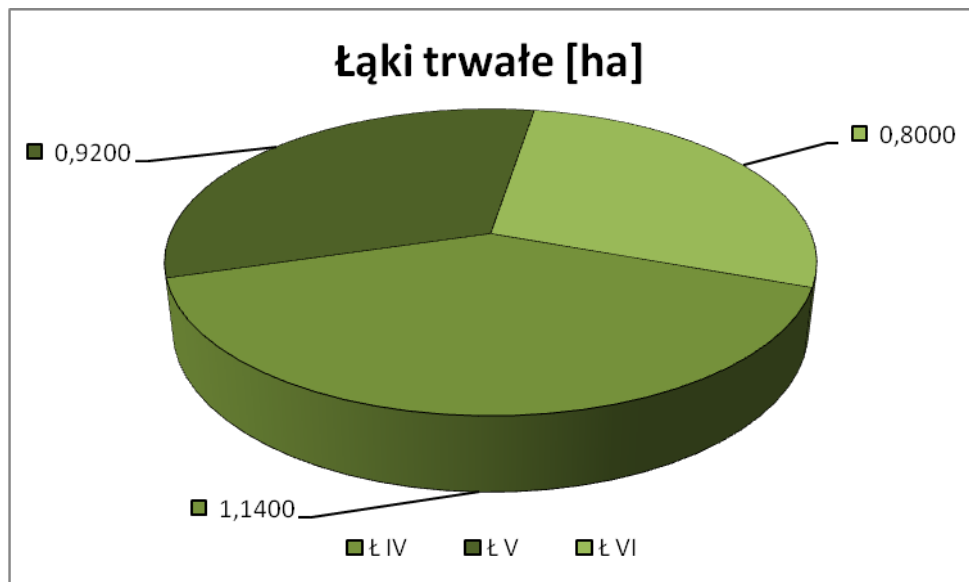
Lasy [ha]		
Ls IV	Ls V	-
0,5200	0,2200	56,7000

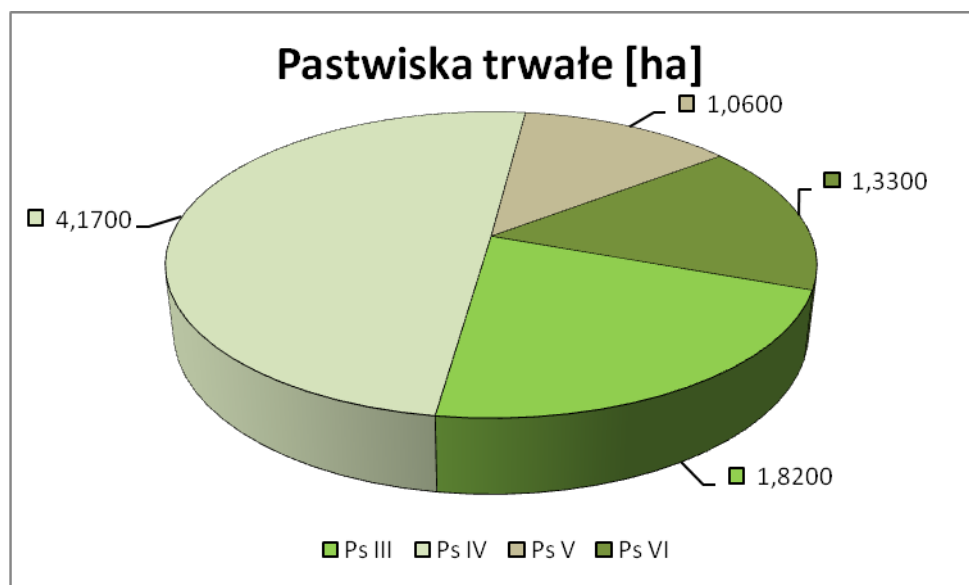
Grunty zadrzewione i zakrzewione [ha]			
Ps IV	Ps V	R IVb	-
0,3200	0,2100	0,4300	0,1000

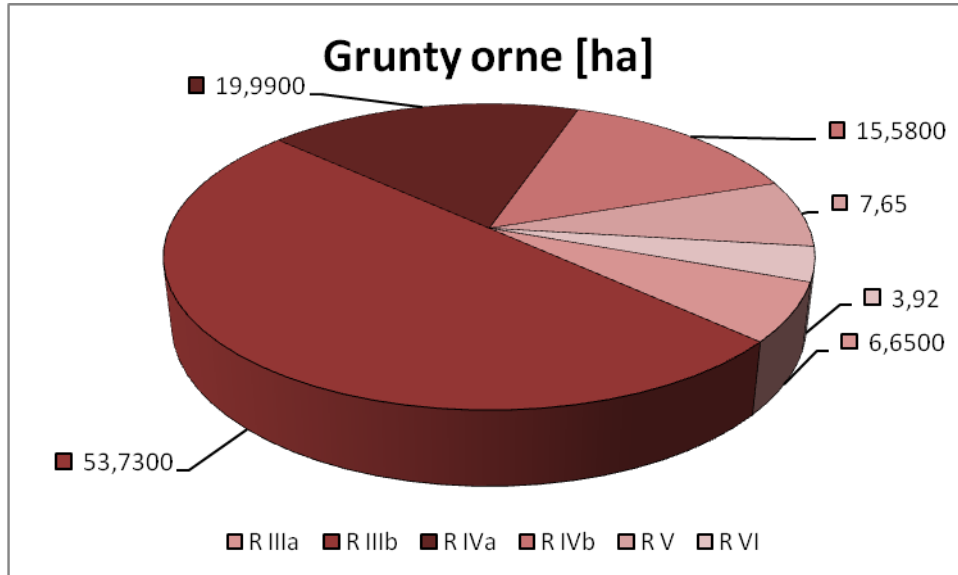
Łąki trwałe [ha]		
Ł IV	Ł V	Ł VI
1,1400	0,9200	0,8000

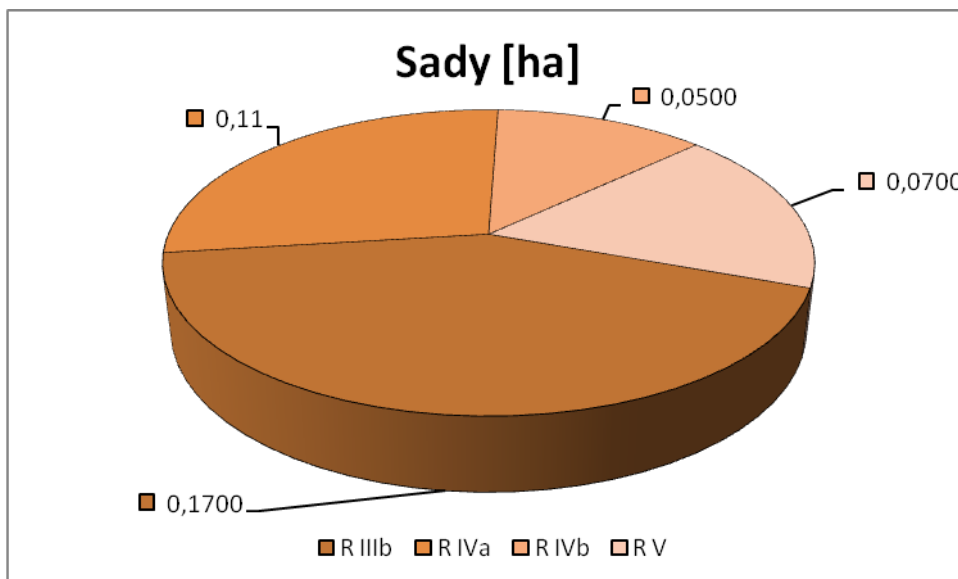
Pastwiska trwałe [ha]			
Ps III	Ps IV	Ps V	Ps VI
1,8200	4,1700	1,0600	1,3300

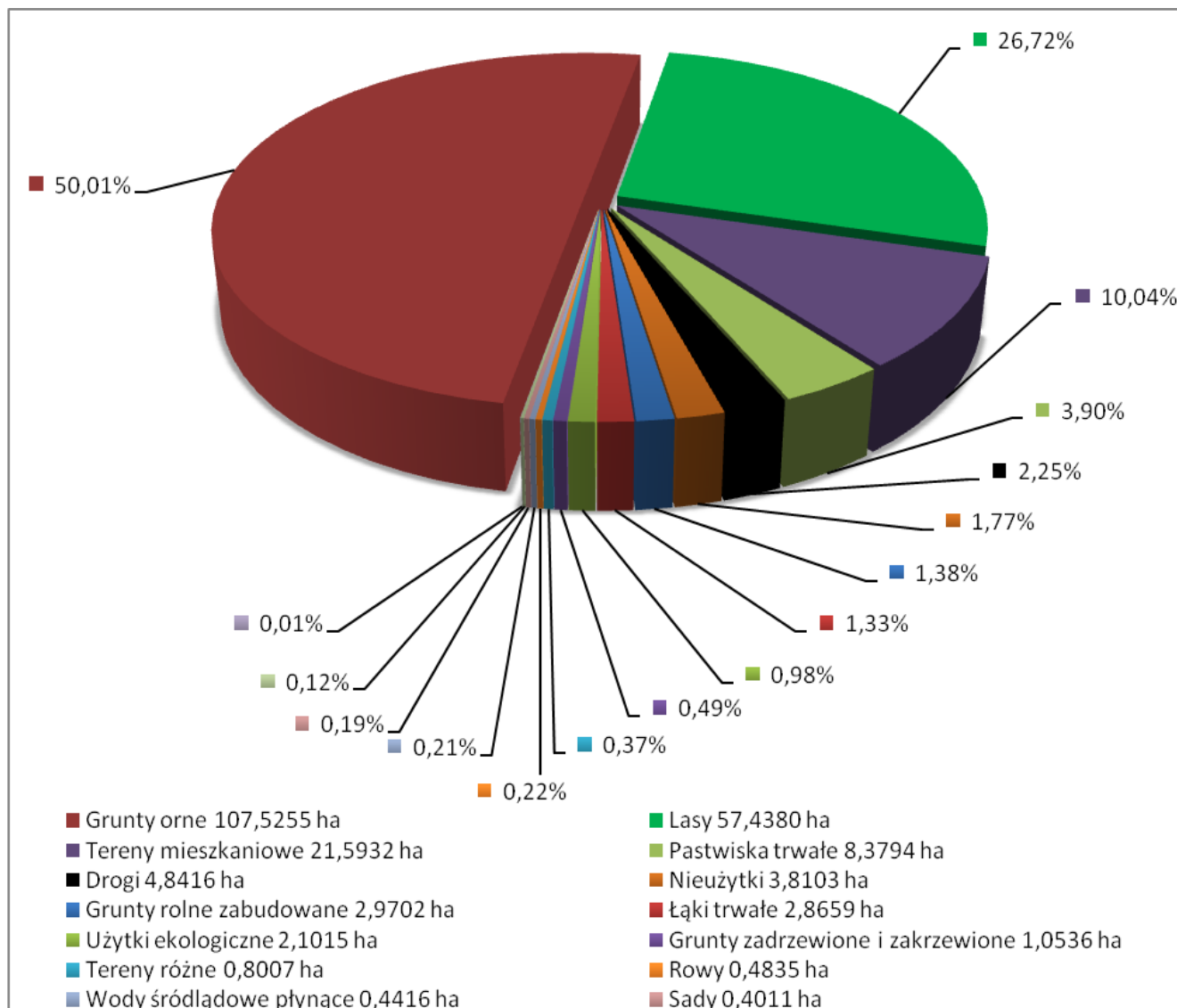
Grunty orne [ha]					
R IIIa	R IIIb	R IVa	R IVb	R V	R VI
6,6500	53,7300	19,9900	15,5800	7,65	3,92

Sady [ha]			
R IIIb	R IVa	R IVb	R V
0,1700	0,11	0,0500	0,0700

6.4. Struktura użytków

7. Kapitał społeczny i ludzki

Samorząd miejscowości wspiera zbiórkami miejscowe społeczeństwo i ludność okolicznych wsi. Ponadto corocznie z budżetu Gminy Grudziądz wydzielane są środki finansowe w ramach podjętej uchwały Rady Gminy z funduszu sołectkiego na bieżącą działalność sołectwa.

III. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

Wykorzystanie Analizy SWOT daje możliwość przeanalizowania mocnych i słabych stron sołectwa Marusza wobec stawianych przez otoczenie szans, jak i zagrożeń. Pozwala również na przedstawienie informacji w przestrzennej, uporządkowanej formie.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie geograficzne • Sprzyjająca struktura wiekowa mieszkańców • Sieć wodociągowa, kanalizacyjna, energetyczna i telekomunikacyjna • Atrakcyjny pod względem turystycznym teren – parki krajobrazowe, rzeka „Maruszanka” • Oświetlenie części wsi • Bliskość drogi wojewódzkiej nr 534 relacji Grudziądz – Rypin • Tereny pod rozwój budownictwa jednorodzinnego • Kapitał społeczny • Źródła solankowe • Ukształtowanie terenu • Bogata roślinność • Odrestaurowane zabytki miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna (brak gospodarstw agroturystycznych) • Wysokie bezrobocie • Migracja ludzi młodych, wykształconych do dużych ośrodków gospodarczych • Brak nowoczesnego obiektu świetlicy wiejskiej • Przystarzała sieć wodociągowa i kanalizacyjna • Utrudniony dostęp do informacji • Brak dostępu do szerokopasmowego Internetu • Brak oświetlenia części wsi • Brak inwestorów zewnętrznych • Zaniedbana melioracja • Zdewastowany teren wokół Maruszanki
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Bliskość obwodnicy miasta i Autostrady A1 • Możliwość pozyskiwania środków pomocowych z Programów Unijnych • Wykorzystanie środków strukturalnych Unii Europejskiej • Migracja ludzi z miasta na wieś • Poprawa infrastruktury drogowej 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak stabilnego prawa • Słabość gospodarcza miasta Grudziądza • Brak perspektyw szybkiego wyjścia z bezrobocia w kraju • Brak klarownych programów gospodarczych • Środowiska popegeerowskie

Ocenę mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń sołectwa Marusza dokonali sami mieszkańcy wyrażając swoje opinie i uwagi na zebraniach wiejskich organizowanych przez Sołtysa i Radę Sołecką. Wszelkie uwagi, opinie i sugestie zostały przedstawione w powyższej Analizie SWOT, z której jasno wynikają cechy wyróżniające naszą miejscowość spośród innych w gminie, nasz potencjał gospodarczy oraz szanse i bariery.

IV. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć na lata 2012-2019

Lp.	Nazwa zadania	Cel	Przeznaczenie	Harmonogram Realizacji	Koszt	Źródło finansowania
1.	Budowa chodnika przy drodze wojewódzkiej nr 534 relacji Grudziądz – Rypin łączącego wieś z istniejącym chodnikiem położonym do granic miasta Grudziądza	Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu pieszo-rowerowego na tym odcinku drogi	Mieszkańcy wsi Marusza oraz inni użytkownicy	2015	350 000,-	Zarząd Dróg Wojewódzkich
2.	Dokończenie budowy chodnika w starej części wsi, łączącego sklep spożywczy z ostatnim blokiem wraz budową parkingu	Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu pieszo-rowerowego na tym odcinku drogi	Mieszkańcy wsi Marusza oraz inni użytkownicy	2013-2015	140 000,-	Powiatowy Zarząd Dróg, Gmina Grudziądz,
3.	Dokończenie budowy oświetlenia drogowego na nowym osiedlu w strefach I i II oraz na starym osiedlu wraz z wykonaniem dokumentacji technicznej	Zwiększenie bezpieczeństwa oraz komfortu życia mieszkańców	Mieszkańcy wsi Marusza oraz inni odwiedzający miejscowość	2013- 2016	250 000,-	Gmina Grudziądz ; samorząd mieszkańców sołectwa Marusza

4.	Oświetlenie zatoczki autobusowej wraz z wiatą przystankową	Zwiększenie bezpieczeństwa oraz komfortu życia mieszkańców	Mieszkańcy wsi Marusza oraz inni odwiedzający miejscowość	2014	30 000,-	Gmina Grudziądz ; samorząd mieszkańców sołectwa Marusza
5.	Budowa placu zabaw dla dzieci wraz z boiskiem sportowym	Rozwój sprawności fizycznej dzieci i młodzieży, zagospodarowywanie wolnego czasu, promocja sportu	Dzieci, młodzież, mieszkańcy wsi Marusza	2017	50 000,-	Gmina Grudziądz ; samorząd mieszkańców sołectwa Marusza
6.	Zagospodarowanie terenu „Maruszanki” i przyległego parku poprzez budowę placów, skwerów oświetlenia i wyposażenia	Rozwój sprawności fizycznej dzieci i młodzieży, zagospodarowywanie wolnego czasu, promocja sportu	Mieszkańcy wsi Marusza oraz inni odwiedzający miejscowość	2018	450 000,-	Gmina Grudziądz, Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego
7.	Przebudowa dróg gminnych osiedlowych wraz z ciągami pieszo-rowerowymi w granicach osiedli mieszkaniowych	Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego i pieszo-rowerowego	Mieszkańcy wsi Marusza oraz inni odwiedzający miejscowość	2019	900 000,-	Gmina Grudziądz
8.	Przebudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w miejscowości Marusza	Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego i poprawa komfortu życia mieszkańców	Mieszkańcy wsi Marusza	2017	1 000 000,-	Gmin Grudziądz ; Unia Europejska

V. Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno – przestrzenne

Miejscowość Marusza – dawniej część wsi Skarszewy – obecnie stanowi samodzielne sołectwo. Położona jest w Basenie Grudziądzkim, w strefie przykrawędziowej, nad rzeką Maruszą, w odległości 5 km od jej ujścia do jeziora Rudnickiego, około 8 km na południowy wschód od Grudziądza, przy drodze wojewódzkiej nr 534 relacji Grudziądz – Rypin. Krajobraz wsi podmiejski, bogaty w zarośla, z dużą ilością działek budowlanych, wzbogacony śródpolnymi i przydrożnymi zadrzewieniami.

W sołectwie Marusza znajduje się sieć telekomunikacyjna, energetyczna i wodociągowo-kanalizacyjna. To w znacznej części przyczynia się do poprawy życia mieszkańców. Brak jest natomiast sieci gazociągowej.

Forma zabudowy zwarta i rozproszona. Formę zwartą stanowią głównie osiedla domków jednorodzinnych zlokalizowanych w obrębie drogi gminnej nr 40131C, która łączy centrum wsi z drogą wojewódzką nr 534. Formę rozproszoną zaś stanowią przede wszystkim gospodarstwa rolne.

Zakładane w niniejszym „*Planie*” zadania inwestycyjne z pewnością przyczynią się do poprawy warunków życia na wsi oraz w znaczący sposób uatrakcyjnią przestrzeń publiczną miejscowości.

Także systematyczne utwardzanie dróg gruntowych oraz modernizacja nawierzchni dróg asfaltowych przyczyni się do poprawy warunków komunikacyjnych oraz zwiększenia komfortu życia mieszkańców.

VI. Podsumowanie

Plan Odnowy Miejscowości Marusza jest jednym z najważniejszych elementów odnowy naszej wsi, jej rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Sporządzenie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy aplikowaniu o środki finansowe w ramach Programów Pomocowych Unii Europejskiej współfinansowanych z Europejskiego Funduszu na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Opracowany Plan Odnowy Miejscowości Marusza zakłada w przeciągu 7 najbliższych lat realizację kilku zadań, których istotą jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych oraz stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju i promocji wartości związanych z miejscową specyfiką społeczną i kulturalną. Zakładane cele „Planu” przewidują wzrost znaczenia naszej wsi poprzez rozwój kultury, sportu, rekreacji oraz infrastruktury.

Marzymy, aby nasza wieś...

...została podłączona do sieci gazociągowej. Pragnęlibyśmy, aby wieś posiadała stałe łącza internetowe, lepszą komunikację z sąsiednimi miastami i gminami, a także miała zmodernizowaną infrastrukturę drogową i turystyczną.

Bylibyśmy szczęśliwi...

...gdyby udało się pozyskać fundusze na rozwój małej przedsiębiorczości w sołectwie Marusza, co pomogłoby w zatrzymaniu zdolnej i ambitnej młodzieży. Chcielibyśmy również zwiększyć dostęp do profilowanych poradni.

W oparciu o przeprowadzoną analizę potrzeb mieszkańców głównym ich celem jest dynamiczny i zrównoważony rozwój miejscowości Marusza, poprzez zwiększenie dostępu mieszkańców sołectwa i Gminy Grudziądz do rozwoju nowoczesnej infrastruktury, instytucji kultury oraz szeroko rozumianej komunikacji.